

Öğrencilerin Gevaş ve Başkale Meslek Yüksekokulları Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümlerini Tercih Nedenlerinin Belirlenmesine İlişkin Bir Çalışma

Hasan ÇELİKÜREK^{1*}, Özdal GÖKDAL², Haydar BALCI¹

¹ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Gevaş Meslek Yüksekokulu, Van

² Adnan Menderes Üniversitesi Çine Meslek Yüksekokulu, Aydın

*e-posta: hasancy@yyu.edu.tr

Özet: Bu çalışmanın amacı, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Gevaş ve Başkale Meslek Yüksekokulları Bitkisel ve Hayvansal Üretim bölümlerinde okuyan öğrencilerin tercih nedenlerini ortaya koymak ve mesleki eğitim ile ilgili olarak yapılacak planlamalara ışık tutmaktır. Anket çalışması 2017 yılı içinde 178 öğrenci üzerinde (Baskale Meslek Yüksekokulu'ndan 50 öğrenci, Gevaş Meslek Yüksekokulu'ndan 128 Öğrenci) "gözlem altında anket" yöntemiyle yürütülmüştür. Sonuçlar incelendiğinde, ankete katılan öğrencilerin %24.16'sı ilgili programlara "ilgi duyduğu için", %13.48'i ise "dikey geçişle fakülte okumak için" okuduğu programı tercih ettiği anlaşılmaktadır. Öğrencilerin okuduğu programdan mezuniyetleri sonrasında hedefleri arasında %49.44 ile "dikey geçişle fakülte okumak" birinci sırada yer alırken bunu, %17.98 oranında "kendi işini kurmak" ve %16.29 oranında da "mesleği ile ilgili bir devlet kurumunda çalışma" hedefleri izlemektedir. Okulu bitirdikten sonraki hedef değişkenleri arasında kızlar genellikle "dikey geçişle fakülte okumak" isterken, erkeklerde ise mezuniyet sonrası "beklentinin yüksek olmadığı" saptanmıştır (p<0.05). Ki-kare analizi sonucunda cinsiyet ile öğrencilerin okudukları programı tercih nedenleri arasındaki ilişki istatistik olarak önemli bulunmuştur (p<0.01). Öğrencilerin yarıya yakınının tercih ve hedef olarak "dikey geçiş snavıyla fakülte okumak" şeklinde bir düşüncelerinin olması, meslek yüksekokulları mesleki eğitim hedefleri bakımından değerlendirilmesi gereken dikkat çekici bir bulgudur.

Anahtar kelimeler: Bitkisel ve hayvansal üretim, İş olanakları, Lojistik regresyon, Tercih, Uyum analizi

A Study on Determining the Causes of Preference of Students in Department of Plant and Animal Production of Gevaş and Başkale Vocational Schools

Abstract: The aim of this study was to reveal the reasons of preference of the students who study in Plant and Animal Production departments at Gevaş and Başkale Vocational High Schools, Yüzüncü Yıl University and to be a light on the plans to be made in relation to vocational education. The questionnaire survey was conducted with the method of "under observation" on 178 (50 students from Başkale Vocational High School, 128 students from Gevaş Vocational High School) students in 2017. According to the results, it is understood that 24.16% of the students who participated in the survey has preferred the program because they are interested in the related programs. 13.48% of them have aimed the faculty departments by transit exam. After the graduation, 49.44% and 17.98% of the students have aimed "studying a faculty department" and "establishing their own business", respectively. Following these, 16.29% of the students have stated the aim of "working in a governmental institution related to their profession". Among the target variables after graduation from the school, girls generally have wanted to study faculty departments, while boys have not had a high expectation after graduation (p <0.05). As a result of Chi-square analysis, the relationship between gender of the students and the reasons for preference of the program was found statistically significant (p <0.01). According to the results, a significant amount of the students is targeted to continue their studies in faculty departments. This situation should be questioned in terms of training objectives of vocational schools.

Keywords: Plant and animal production, Job opportunities, Logistic regression, Preference, Compliance analysis

Giriş

Meslek, bireylerin kişisel doyum, kazanç elde etme ve toplum yararı için yaptıkları faaliyetler olarak tanımlanabilir (Anonim 2017a). Birey, istediği yaşam tarzına uygun bir gelecek belirlerken seçmiş olduğu meslek

alanı ve bundan elde edeceği doyum büyük önem kazanmaktadır (Özerbaş 2017; Yokuş 2017; Ulus ve ark. 2015; Anonim 2017a). Meslek seçimi, bireyin meslekleri çeşitli özellikleriyle değerlendirip kendi ihtiyaçları ve öncelikleri doğrultusunda istenilir yönleri çok, istenmeyen yönleri az olan bir mesleğe yönelmeye karar vermesidir (Uçar ve Özerbaş 2013; Yokuş 2017). Kişinin yaşam tarzını etkileyecek kadar önemli olan bu karar, toplumsal faktörlerin ve bireysel özelliklerin birbiriyle etkileşimine dayanır. Kişinin mutluluğunda doğrudan etkili olan faktörlerin en önemlisi; çalışma hayatıdır. Çalışma hayatında ve özel hayatta mutlu olmanın, iyi bir kariyer elde etmenin ilk adımı kişiliğe uygun meslek seçmekle mümkündür (Anonim 2017c).

Kendine uygun meslek seçmiş olan kişilerin işlerini severek yaptığı, mesleklerinde ilerledikleri, böylece hem coşkulu hem mutlu hem de verimli olarak yaşamlarını sürdürdükleri gözlenmektedir (Özerbaş 2017; Yokuş 2017). Kişinin seçtiği meslek onun nasıl bir iş ortamında çalışacağını, nasıl bir yaşam süreceğini, nerede yaşayacağını, nasıl bir dünya görüşünün olacağını hatta kiminle evleneceğini belirleyebilmektedir (Anonim 2017b).

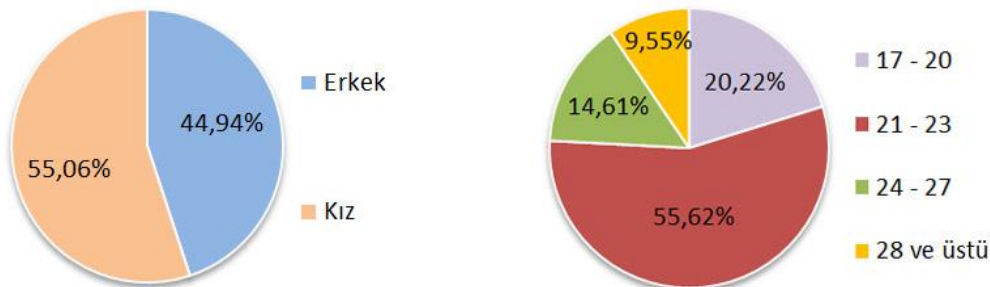
Dünya’da ülkeler sahip oldukları kaynaklara göre değişmekle birlikte tarım ve tarıma dayalı politikalara büyük önem vermektedirler. Fakat ülkemizde tarımın milli gelir içindeki payında 1980’den günümüze sürekli bir düşüş gerçekleşmiştir. 1980 yılında bu pay %26.1 (Avşar ve Üstün 2014) iken 2016 yılında %6.3’ünü oluşturmaktadır (Anonim 2017d). Bu azalışın temel nedenleri arasında; tarım sektöründe teknolojiye bağlı olarak işgücü talebinin azalması, sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesinin göreceli olarak daha hızlı gerçekleşmesi ve bu sektörün işgücü ihtiyacının artması ile kırsalda hızlı nüfus artışı ve ekilebilir toprakların parçalanmasıyla tarım sektöründe geçim imkânlarının daralması yer almaktadır (Avşar ve Üstün 2014; Anonim 2017b).

İstihdamın sektörel dağılımında durum; tarımın GSYİH içindeki payına benzerlik göstermektedir ve gittikçe düşmektedir (Özkurt 2016; Anonim 2017e). Türkiye’de 2000’lerden itibaren tarımsal desteklerin kompozisyonunun değişmesi ve işgücünün eğitim seviyesinin yükselmesine bağlı olarak tarım sektörünün istihdam içindeki payı yıllar içinde azalmıştır. 2002 yılında tarım sektörünün toplam istihdam içerisindeki payı %34.9 (Anonim 2017e) iken 2015 yılında ise %20.6’ya inmiştir (TOBB 2016). Tarım alanındaki bu düşüşün en etkili faktörlerinin başında yanlış tarım politikaları ve bununla birlikte istihdamın sanayi ve hizmet sektörüne kayması olarak gösterilebilir.

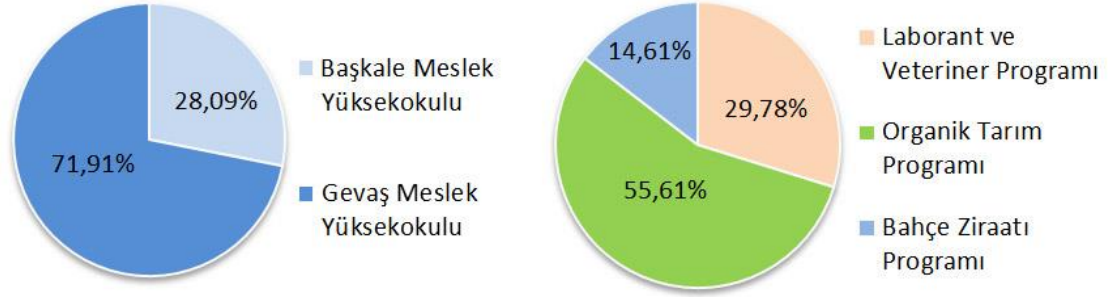
Genel olarak Türkiye’deki meslek yüksekokullarında Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü programlarına öğrenci talebi son 10 yıllık süreçte azalmıştır. Bunun sonucu olarak birçok programın öğrenci alımı durdurulmuştur. Tarımın ülke ekonomisindeki yeri ve önemi göz önüne alındığında bu durumun sağlıklı bir süreç olduğu söylenemez. Bu konu üzerinde çeşitli araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu çerçevede ele alınan çalışmada, Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü’ne bağlı programlarda okuyan öğrencilerin tercih nedenleri ve etkenlerinin ortaya koyulması ve aynı zamanda tarım ve gıda sektöründe çalışacak nitelikli ara eleman yetiştirilmesi ile ilgili yükseköğretim düzeyinde yapılacak planlamalara ışık tutulması hedeflenmiştir.

Materyal ve Metot

Gözlem altında anket yöntemi ile yürütülen bu çalışma, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Gevaş Meslek Yüksekokulu’nda (Gevaş MYO) halen eğitim-öğretim faaliyetini sürdüren Bahçe Ziraatı Programı, Organik Tarım Programı ve Laborant ve Veteriner Programı (n=128) ile Başkale Meslek Yüksekokulu (Başkale MYO) Organik Tarım Programı öğrencileri (n=50) olmak üzere toplam 178 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Anket sorularının hazırlanmasında Özüğür ve ark. (2016) tarafından yürütülen çalışmadan yararlanılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet ve yaş dağılımları Şekil 1’de, okudukları yüksekokul ve programlara ait bilgiler ise Şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 1. Ankete katılan öğrencilere ait cinsiyet (solda) ve yaşa (sağda) ait frekans dağılımları.

Şekil 2. Ankete katılan öğrencilere ait okul (solda) ve programlara (sağda) ait frekans dağılımları.

İstatistik Analizler

Bu çalışmada gerekli istatistik analizler SAS (2015) yazılım programı kullanılarak yapılmıştır. Cinsiyetin üzerinde etkili olabileceği değişkenlerin modellenmesinde “Procedure GENMOD” ve “Procedure LOGISTIC” alt programları kullanılarak binary lojistik regresyon uygulanmıştır (Yeşilova ve ark. 2016). Bazı değişkenler arasındaki bağımlılığı belirlemek için Ki-kare (Chi-Square) testi uygulanmıştır. Değişken kategorileri arasındaki ilişkileri belirlemek için ayrıca uyum analizi (Correspondance Analysis) yapılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Çalışmaya Yüzüncü Yıl Üniversitesi Gevaş MYO ve Başkale MYO’ndan toplam 178 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerden okudukları programı tercih nedenleri, yaşları, cinsiyetleri, anne – baba eğitim durumları, ailenin gelir durumu, ailenin hangi sektörde çalıştıkları, okulu bitirdikten sonraki hedef ve beklentileri, kayıt yaptırdığı programdan memnuniyetleri gibi bilgiler istenmiştir. Bunun yanı sıra, okulu bitirdikten sonraki iş olanakları, almış oldukları eğitim ile mesleği sevme durumu, çevrelerine tavsiyede bulunabilme durumu, staj ve başka bölüm okumuş olsalardı tercihlerinin ne olacağı gibi sorular sorulmuştur.

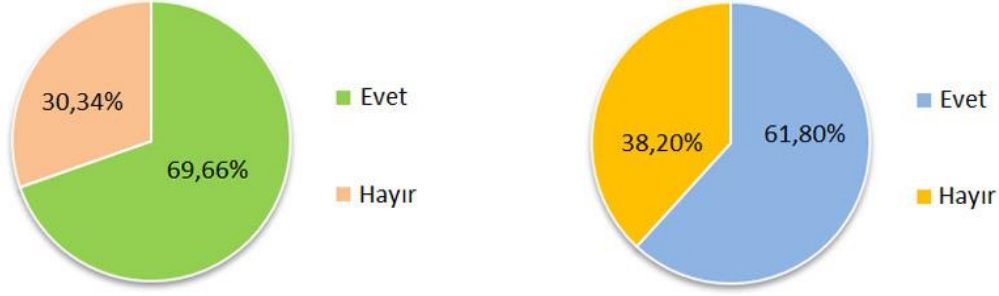
Ankete katılan öğrencilerin ebeveynlerine ait eğitim durumları ve ailenin gelir durumu Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1. Ankete katılan öğrencilere ait anne / baba eğitim düzeyleri ve ailenin gelir durumu dağılımları

Anne eğitim durumu		n	%
İlkokul		89	50.00
Ortaokul		14	7.87
Lise		11	6.18
Üniversite ve Üstü		8	4.49
Yok		56	31.46
Baba eğitim durumu		n	%
İlkokul		74	41.57
Ortaokul		36	20.22
Lise		33	18.54
Üniversite ve Üstü		15	8.43
Yok		20	11.24
Ailenin gelir durumu		n	%
1500 TL ve altı		94	55.29
1501 – 2800 TL		55	32.35
2801 – 4000 TL		13	7.65
4001 TL ve üstü		8	4.71

Çizelge 1’e göre öğrencilerin annelerinin eğitim durumu göz önüne alındığında büyük çoğunluğun (%50) ilkokul ile hiç okuma yazma bilmeyen (%31.46) olduğu sonucu çıkmaktadır. Baba eğitim düzeyi de buna benzerlik göstermektedir. Ailenin gelir durumu incelendiğinde büyük çoğunluğun (%55.29) 1.500 ₺ ve altı gelire sahip ailelerin çocukları olduğu saptanmıştır.

Şekil 3’de öğrencilerin; “Aldığımız eğitim size mesleğinizi sevdirdi mi?” ve “Okuduğunuz programı çevrenize tavsiye eder misiniz?” sorularına verdikleri cevaplara ilişkin frekans dağılımları görülmektedir.

Şekil 3. Ankete katılan öğrencilere “Aldığımız eğitim size mesleğinizi sevdirir mi?” (solda) sorusu ile “Okuduğunuz programı çevrenize tavsiye eder misiniz?” (sağda) sorularına verdikleri cevaplara ilişkin frekans dağılımları.

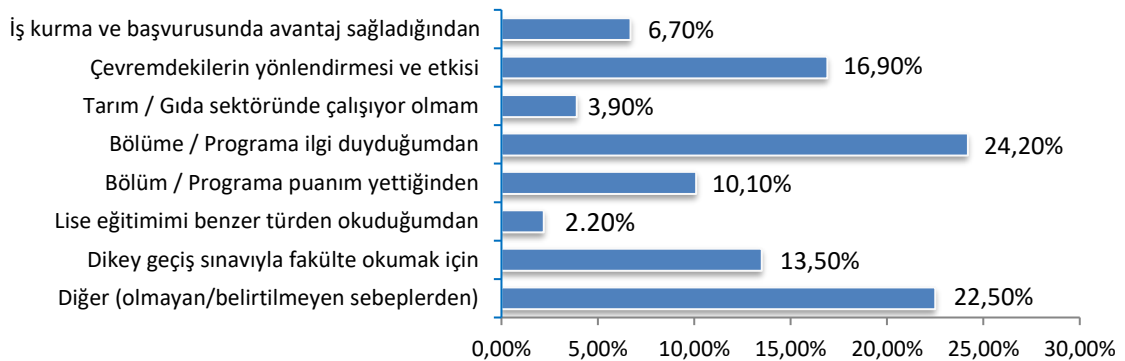
Şekil 3’e göre, öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%69.66) meslek yüksekokulunda almış oldukları eğitimin mesleklerini sevmelerini sağladığı ve okudukları programları çevrelere tavsiye edebilecekleri (%61.80) sonucu ortaya çıkmaktadır. Aşağıda yer alan Şekil 4’de ankete katılan öğrencilerin okudukları eğitim-öğretim programından memnuniyet durumları ve staj yapmalarının iş imkânı sağlama ve eğitimleri üzerine etkisine ilişkin frekans dağılımları verilmiştir.

Şekil 4. Ankete katılan öğrencilerin okudukları eğitim-öğretim programından memnuniyet durumları (solda) ve staj yapmalarının iş imkânı sağlama ve eğitimleri üzerine etkisine (sağda) ilişkin frekans dağılımları.

Şekil 4’e göre öğrencilerin %41.81’i okudukları programdan memnunken, %24’ü memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Anket sonuçlarına göre, yapmış oldukları stajın eğitimlerine katkısının olduğunu düşünen öğrenciler çoğunluktadır (%48.72).

Ankete katılan öğrencilerin okumuş oldukları programı tercih nedenlerinin frekans dağılımları Şekil 5’te verilmiştir.

Şekil 5. Ankete katılan öğrencilerin kayıt yaptırdığı eğitim-öğretim programını tercih nedenlerine ilişkin frekans dağılımları.

Şekil 5’deki değerlere göre öğrencilerin önemli bir bölümü (%24.2) okuduğu programı ilgi duyduğu için tercih ederken, %16.9’u yakın çevresinden etkilendiği için bu programda okumayı tercih ettiğini belirtmiştir. Burada ayrıntısı belirtilmeyen ve diğer olarak sunulan sonuca göre; “askere geç gitmek”, “okulun evime yakın olması”, “sektörde ara elemana ihtiyaç duyulması” gibi sebepler de öğrencilerin %22.5’inin tercihlerini etkilemiştir.

Verilerin Binary Lojistik Regresyon ve Ki-Kare analiz sonuçlarına göre değerlendirilmesi

Cinsiyet bağımlı değişken olarak modele dâhil edilmiş olup erkekler referans kategorisi olarak alınmıştır. Yaş, okuduğu eğitim-öğretim programı, okulu bitirdikten sonraki hedef ve beklentileri, kayıt yaptırılan eğitim öğretim programındaki memnuniyeti, alınan eğitimin mesleği sevmesini sağlama ve okuduğu programı çevresine tavsiye etme gibi bağımsız değişkenlerin cinsiyete göre etkilerini modellemek için yapılan binary lojistik regresyon analiz sonuçları Çizelge 2’de verilmiştir. Her bir bağımsız değişkenin düzeylerinden biri referans kategorisi olarak alınmıştır.

Çizelge 2. Cinsiyet bağımlı değişkeni için binary lojistik regresyon analiz sonuçları

Bağımsız değişkenler	Binary lojistik regresyon		
		O.R.* (%95 Güven Aralığı)	p-değerleri
Yaş			0.013 (genel)
	17-20 36 (%20.22)		Referans kategorisi
	21-23 99 (%55.62)	0.706 (0.262-1.903)	0.042*
	24-27 26 (%14.61)	0.471 (0.132-1.679)	0.246
	>27 17 (%9.55)	0.098 (0.019-0.507)	0.006**
Eğitim-öğretim programı			0.021 (genel)
	Laborant ve veteriner 53 (%29.78)	1.224 (0.580-1.362)	0.029*
	Organik tarım 99 (%55.62)	0.450 (0.085-1.031)	0.035*
	Bahçe ziraatı 26 (%14.61)		Referans kategorisi
Okuldan sonraki hedefler			0.017 (genel)
	Beklentim yüksek değil 11 (%6.18)	0.053 (0.002-1.413)	0.039*
	Kendi işimi kurmak 32 (%17.98)	0.476 (0.030-7.590)	0.599
	Dikey geçişle fakülte okumak 88 (%49.44)	1.566 (0.039-8.126)	0.025*
	Devlet kurumunda çalışmak 29 (%16.29)	0.469 (0.029-7.482)	0.592
	Herhangi bir işte çalışmak TAHMİN	EDİLEMEDİ	0.999
	Tekrar sınava girmek 11 (%6.18)	0.286 (0.0138-5.940)	0.419
	Özel sektörde çalışmak 13 (%1.69)		Referans kategorisi
Memnuniyet			0.749 (genel)
	Memnun değilim 44 (%24.86)		Referans kategorisi
	Memnunum 74 (%41.81)	0.868 (0.265-2.840)	0.814
	Karasızım 59 (%33.33)	0.743 (0.246-2.245)	0.598
Mesleği sevmeye			0.649 (genel)
	Evet 124 (%69.66)	1.086 (0.251-2.587)	0.716
	Hayır 54 (%30.34)		Referans kategorisi
Tavsiye etme			0.214 (genel)
	Evet 110 (%61.80)	1.079 (0.175-1.37)	0.173
	Hayır 68 (%38.20)		Referans kategorisi
Sabit (Intercept)	-	0.282E-09 (0.112E-10-0.705E-08)	0.001

O.R.; Odds Ratio * P<0.05, **P<0.01

Yaş bağımsız değişkeni için 17-20 yaş aralığı referans kategorisi olarak alındığında 17-20 yaş kategorisine nazaran; 21-23 yaş kategorisinde olan kızların sayısı erkeklerden %29.4 daha az (p<0.05), 24-27 yaş kategorisinde olan kızların sayısı erkeklerden %52.9 daha az (p>0.05) ve 27 yaş üzeri olan kızların sayısı erkeklerden %90.2 daha az (p<0.01) olduğu saptanmıştır. Cinsiyet ile yaş değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizinde, aralarındaki bağımlılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur (p<0.01). Bu sonuçlara göre kızların daha erken yaşlarda okula başladıkları, erkeklerde ise bu yaş aralığının daha büyük olduğu söylenebilir. Kızların %85.73’ü 23 yaş ve altı iken erkeklerin %62.50’si bu yaş altında olduğu saptanmıştır.

Eğitim ve öğretim programlarından Bahçe Ziraatı programı referans kategorisi olarak alındığında; Bahçe Ziraatı programına göre Laborant ve Veteriner programı okuyan kızların sayısı erkeklerden 1.224 kat daha fazla (p<0.05), Organik Tarım programı okuyan kızların sayısı erkeklerden %55 daha az (p<0.05) olduğu saptanmıştır. Cinsiyet ile eğitim öğretim değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizinde, aralarındaki bağımlılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur (p<0.05). Aralarında ilişkiyi önemli kılan program Bahçe Ziraatı olmuştur. Bahçe

Ziraatı programını tercih eden kızların oranı %76.92 iken erkeklerde bu oran %23.08 olarak saptanmıştır.

Okulu bitirdikten sonraki hedef ve beklentilerden “mesleğime uygun özel sektörde çalışmak” referans kategorisi olarak alındığında “özel sektör” yerine “beklentim yüksek değil” seçeneğini işaretleyen kızların sayısı erkeklerden %94.7 daha az ($p<0.05$) ve “Dikey geçişle fakülte okumak” istediğini belirten kızların sayısı erkeklerden 1.566 kat daha fazla ($p<0.05$) oldukları saptanmıştır. Cinsiyet ile “Okulu bitirdikten sonraki hedef ve beklenti” değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizinde, aralarındaki bağımlılık istatistik olarak önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Kızlar genellikle dikey geçişle fakülte okumak isterken erkeklerde ise beklentinin yüksek olmadığı saptanmıştır. Burada herhangi bir işte çalışmak isteyen kız olmadığı için (tamamı erkek) parametre tahmini elde edilememiştir.

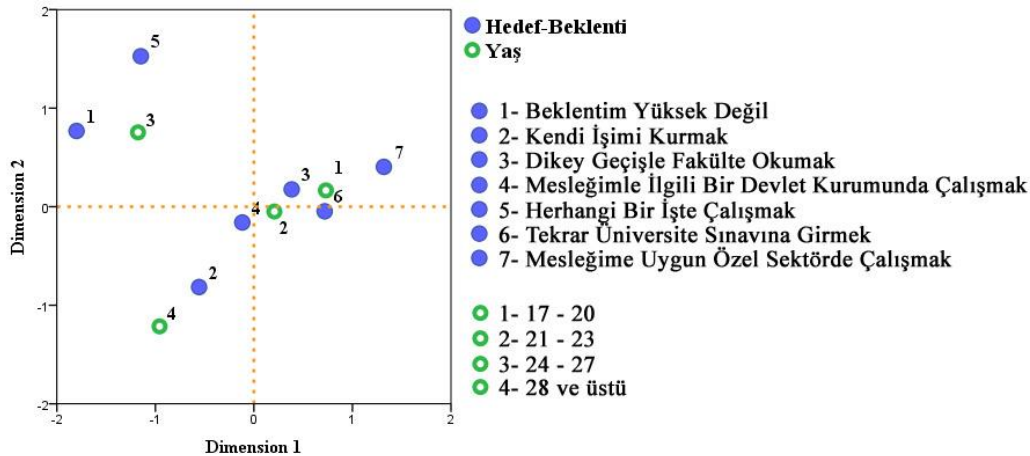
“Aldığınız eğitim mesleği sevmenizi sağladı mı?” sorusunda, “hayır” cevabı referans kategorisi olarak alındığında “evet” diyen kızların sayısı erkeklerden 1.086 kat daha fazla olmuştur ve bu istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Yine cinsiyet ile “Aldığınız eğitim mesleği sevmenizi sağladı mı?” sorusu değişkeni arasında yapılan ki-kare analizinde, aralarındaki bağımlılık istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Hem binary lojistik regresyon hem de ki-kare analizi sonucunda kızların ve erkeklerin bu soruda beklentilerinin paralellik gösterdiği saptanmıştır.

“Okuduğunuz programı çevrenize tavsiye eder misiniz?” sorusunda, “hayır” değişkeni referans kategorisi olarak alındığında “evet” seçeneğini belirten kızların sayısı erkeklerden 1.079 daha fazla olmuştur ve bu istatistik olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Yine cinsiyet ile “okuduğu programı çevresine tavsiye etme” değişkenleri arasında yapılan ki-kare analizinde, aralarındaki bağımlılık istatistik olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Hem binary lojistik regresyon hem de ki-kare analizi sonucunda kızların ve erkeklerin okudukları programı çevrelerine tavsiye etme konusunda verdikleri cevapların paralellik gösterdikleri saptanmıştır.

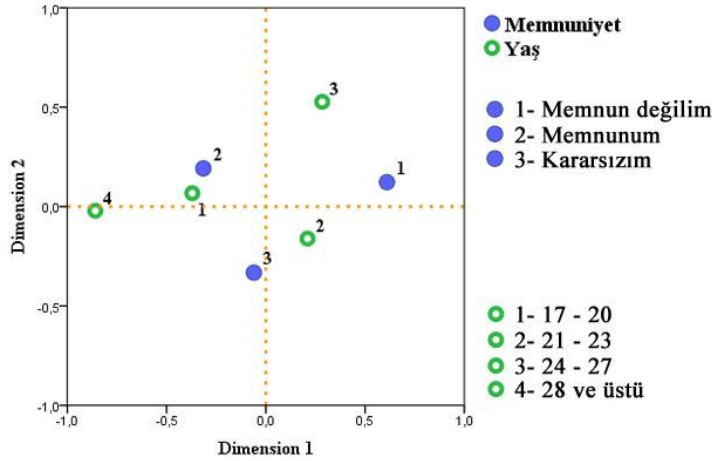
Yapılan Ki-kare analizi sonucunda “cinsiyet” ile “okudukları programı tercih nedenleri” arasındaki ilişki istatistik olarak önemli bulunmuştur ($p<0.01$). Erkeklerin daha çok “İş kurma ve başvurusunda avantaj sağlayacağı için” ve “Tarım ve gıda sektöründe çalışıyor olmam” seçeneklerini tercih ettikleri saptanmıştır. Kızların ise çoğunlukla “Çevremdekilerin yönlendirmesi”, “Puanım yettiği için” ve “Dikey geçiş sınavıyla fakülte okumak için” seçeneklerini tercih ettikleri ortaya konulmuştur.

Verilerin Uyum Analizi sonuçlarına göre değerlendirilmesi

Uyum analizi (Correspondance Analysis) genellikle iki ya da daha çok değişkenli çapraz tablolarda her bir değişkenin kategorileri arasındaki ilişkileri grafiksel olarak incelemektedir. Öğrencinin yaş grupları ile okulu bitirdikten sonraki hedef beklentileri arasındaki ilişki Şekil 7’de verilmiştir. 24-27 yaş kategorisinde olan öğrencilerinin ya beklentilerinin yüksek olmadığı ya da herhangi bir işte çalışabilme eğiliminde oldukları saptanmıştır. 27 yaş üstü öğrencilerin kendi işlerini kurmak istedikleri, 17-20 ve 21-23 yaş gruplarındaki öğrencilerin hedef ve beklentileri benzerlik göstermiş olup, çoğunlukla dikey geçişle fakülte okuma yada tekrar üniversite sınavına girme eğiliminde oldukları saptanmıştır. Bununla birlikte 21-23 yaş grubundaki öğrencilerin bir kısmının da mesleği ile ilgili bir devlet kurumunda çalışma, 17-20 yaş grubundaki öğrencilerin bir kısmı ise mesleğine uygun özel sektörde çalışma isteğinde oldukları saptanmıştır.

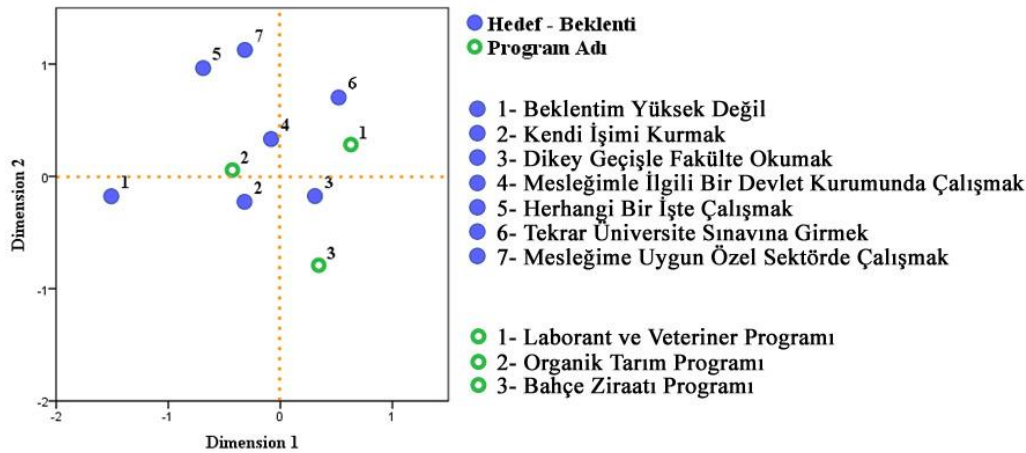

Şekil 7. Öğrencinin yaş grubu ile okulu bitirdikten sonraki hedef-beklentileri arasındaki uyum analizi.

Şekil 8. Öğrencinin yaş grubu ile okuduğu programdan memnuniyeti arasındaki uyum analizi.

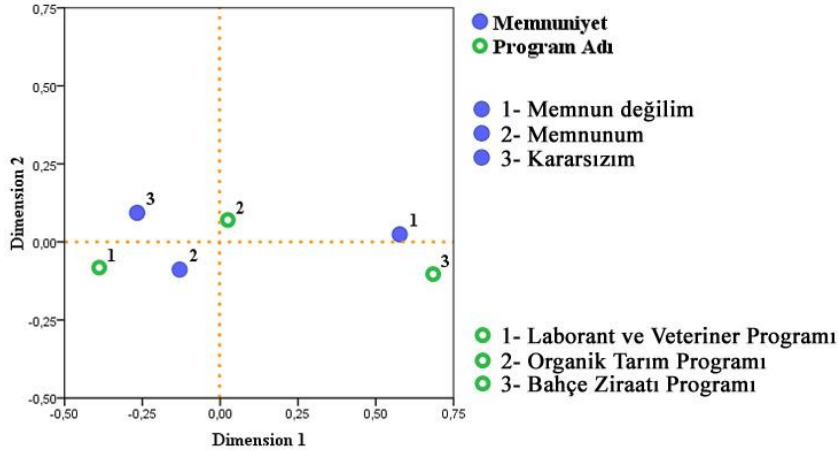
Öğrencilerin okuduğu program ile okulu bitirdikten sonraki hedef-beklentileri arasındaki ilişki Şekil 9’da verilmiştir. “Laborant ve veteriner programı” okuyan öğrencilerin genellikle “tekrar üniversite sınavlarına girmek” istedikleri, az kısmının ise “dikey geçişle fakülte okumak” istedikleri görülmüştür. “Organik tarım programı” okuyan öğrencilerin çoğunlukla ya “kendi işini kurmak” ya da “mesleğiyle ilgili bir devlet kurumunda çalışmak” eğiliminde oldukları yönündedir. “Bahçe ziraatı programı” okuyan öğrencilerin okulu bitirdikten sonraki hedef beklentileri net olmamakla birlikte “dikey geçişle fakülte okumak” istedikleri ön plandadır.

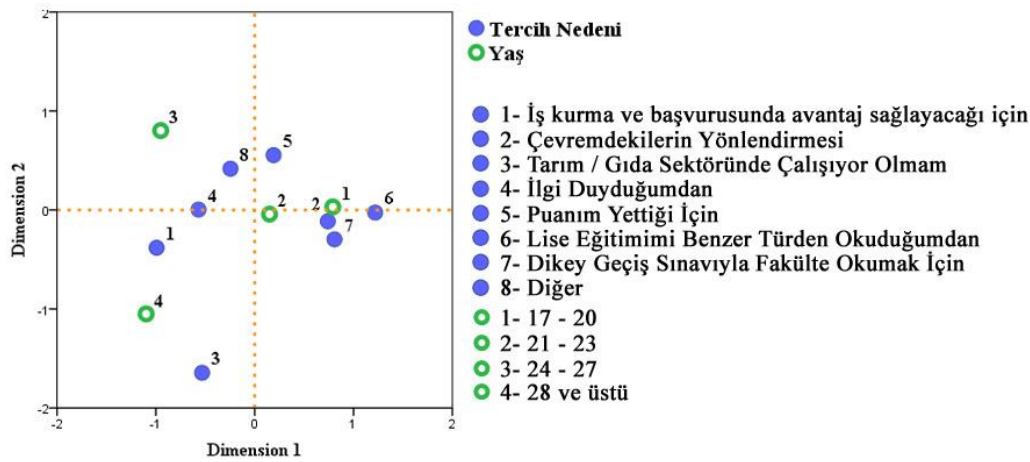
Şekil 9. Okuduğu program ile okulu bitirdikten sonraki hedef-beklentileri arasındaki uyum analizi.

Öğrencilerin okuduğu program ile programdan memnuniyetleri arasındaki ilişki Şekil 10’da verilmiştir. “Bahçe ziraatı programı” okuyan öğrencilerin genellikle okudukları programdan memnun olmadıkları, “Organik tarım programı” okuyan öğrencilerin okudukları programdan memnun oldukları ve “Laborant ve veteriner programı” okuyan öğrencilerin bir bölümünün okudukları programdan memnun iken bir bölümünün ise kararsız oldukları saptanmıştır.

Yaş grubu 17-20 arasında olan öğrencilerin büyük kısmı “Çevremdekilerin yönlendirmesi”, diğerleri ise “Lise eğitimini benzer türden okuduğumdan” ve “Dikey geçiş sınavı ile fakülte okumak için” okudukları programı tercih etmişlerdir. 24-27 yaş grubunda olanlar “Diğer” seçeneği ve “Puanım yettiği için”, yaş grubu 27 yaş üstü grubunda olanlar genellikle “İş kurma ve başvurusunda avantaj sağladığı için” yada “Tarım ve gıda sektöründe çalışıyor olmam” seçeneklerini işaretlemişlerdir. 21-23 yaş grubundaki öğrencilerin daha çok “Çevresindekilerin yönlendirmesi”, “İlgi duyması” ve “Diğer” nedenlerden dolayı tercih ettikleri saptanmıştır (Şekil 11). Ayrıca Ki-kare testi sonucunda yaş grupları ile tercihler arasındaki ilişki istatistik olarak önemli bulunmuştur ($p < 0.05$).

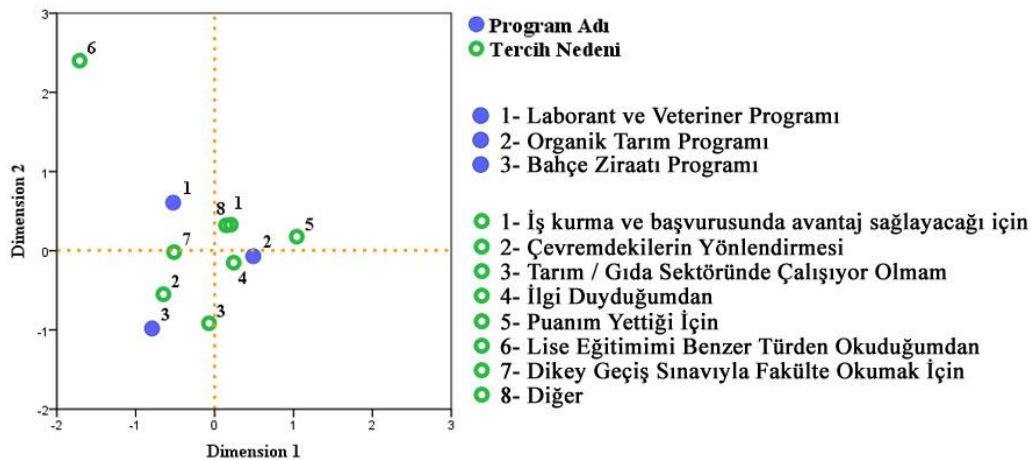

Şekil 10. Öğrencilerin okuduğu program ile programdan memnuniyetleri arasındaki uyum analizi.

Şekil 11. Öğrencinin yaş grubu ile okuduğu programı tercih nedenleri arasındaki uyum analizi.

Şekil 12 incelendiğinde, laborant ve veteriner programını okuyan öğrencilerin bir kısmı “Dikey geçiş sınavıyla fakülte okumak” bir kısmının ise “İş kurma ve başvurusunda avantaj sağlayacağı” ile “Diğer” seçeneklerini tercih ettikleri saptanmıştır. Organik tarım programını okuyan öğrencilerin büyük çoğunluğu “Çevremdekilerin yönlendirmesi” ni seçerken diğerlerinin “Diğer”, “İş kurma ve başvurusunda avantaj sağlayacağı” ve “Puanım yettiği için” eğiliminde oldukları belirlenmiştir. Bahçe ziraatı programını okuyan öğrencilerin tercihleri daha çok “Çevremdekilerin yönlendirmesi” diğerlerinin ise “Tarım / Gıda sektöründe çalışıyor olmam” yönündedir.

Şekil 12. Öğrencinin tercih nedeni ile okuduğu programı arasındaki uyum analizi.

Özüğür ve ark.’nın (2016) Adnan Menderes Üniversitesi Çine Meslek Yüksekokulu (Çine MYO) gıda ve tarım programlarında okuyan öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmada, öğrencilerin kayıt yaptıkları programı tercih

nedenleri bakımından ilgi duymuş olmalarının oranı %23.8 iken, bu çalışmada %24.2 olmuştur. Bu değerler benzerlik göstermektedir. Ele alınan çalışmada, dikey geçişle fakülte okumak isteyen öğrencilerin oranı Çine MYO'nda %12.4 iken, Gevaş ve Başkale MYO'nda %13.5 olarak gerçekleşmiştir. Özüğür ve ark. (2016) tarafından Çine MYO'nda lise eğitimini benzer türden okuduğu için programı tercih eden öğrenci oranı %25.7 olarak bildirilirken, bu çalışmada %2.2 olarak tespit edilmiştir. Çine MYO'daki gıda ile ilgili programlarda okuyan öğrencilerin ankette yer alması, bu farklılığa yol açmış olabilir. Aydoğdu ve ark.'nın (2014) yaptıkları çalışmada ise öğrencilerin "Ziraat fakültelerini isteyerek mi seçtiniz?" sorusuna ankete katılan öğrencilerin %57'si "evet" cevabını vermişlerdir.

Okulu bitirdikten sonraki hedefler bakımından ise bu çalışmaya katılanların çoğunluğu (%49.44) dikey geçişle fakülte okumayı tercih ederken, Özüğür ve ark. (2016) yaptıkları çalışmada ise yine çoğunluğun (erkeklerin %47.62, kızların %61.15'i) bu seçeneği tercih ettikleri belirtilmiştir. Kendi işini kurmak isteyenlerin oranı Çine MYO'nda erkeklerde %17.46 ile önemli bulunurken, Gevaş MYO ve Başkale MYO'nda yapılan bu çalışmada kızlar ve erkekler birlikte değerlendirildiğinde (%17.98 oranı ile) organik tarım programı öğrencilerinin kendi işlerini kurmaya meyilli oldukları saptanmıştır.

Gevaş ve Başkale MYO'larında yapılan bu çalışmada öğrencilerin okudukları programdan memnuniyetleri bakımından Laborant ve Veteriner Programı ile Organik Tarım Programı öğrencilerinin çoğunlukla "memnun" oldukları anlaşılmaktadır. Bahçe Ziraatı Programı okuyan öğrencilerin memnun olmadıkları yönünde bir eğilimlerinin olduğu saptanmıştır. Ankete katılan öğrencilerin çoğunluğunun okudukları programdan memnun (%41.81) oldukları saptanmıştır. Özüğür ve ark.'nın (2016) yaptıkları çalışmada ise öğrencilerin %94'ünün okudukları programdan memnun oldukları bildirilmiştir.

Sonuç

Bitkisel ve Hayvansal Üretim sektörü ülke ekonomilerinde önemli bir yer tutmaktadır. Aynı zamanda bitki, hayvan ve çevre sağlığının iyileştirilmesi ile bunların olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak insan sağlığı ve refahı açısından da son derece önemlidir. Bunun için bitkisel ve hayvansal üretim bölümlerine gereken önem verilmeli ve bu alanlarda nitelikli insan gücü yetiştirilmeye devam edilmelidir. Eğitimin olmadığı bir ülkede üretim, üretimin olmadığı bir ülkede ise istihdam, refah, huzur ve gelişmişlikten bahsetmek zordur. Meslek yüksekokullarından mezun öğrencilerin tarım, ticaret, sanayi ve hizmet sektörlerinde ara eleman olarak istihdam edilmeleri konusundaki ilgi istenen düzeyde değildir. Ülke ekonomisinin kalkınmasında mesleğinde uzman, teknolojiye hâkim, sektör ihtiyaçlarına göre yetiştirilen ve sektörle iç içe olan bu elemanlar ülke kalkınmasında hiç şüphesiz itici bir güçtür. Günümüzde meslek yüksekokullarından mezun öğrencilere yüklenen bu misyon maalesef işlevini tam olarak yerine getirememektedir. Bunun sonucu olarak öğrencilerin bitkisel ve hayvansal üretim bölümlerine ilgileri her geçen gün azalmaktadır. Oysaki eğitim sisteminin tüm süreçlerinde kaliteli bir eğitim sisteminin uygulanması, bu bölümlerden mezun olanların istihdamı doğru stratejiler ve politikalar ile tekrar bu misyonu kazandırmak mümkündür.

Yapılan çalışmada öğrencilerin büyük bir çoğunluğu mesleklerini icra etmeyi düşünmek yada planlamak yerine meslek yüksekokulunu bir basamak olarak görmekte ve yaşamlarını almış oldukları mesleki eğitime göre planlayamamaktadırlar. Ayrıca gerçekleştirilen bu anket çalışmasına göre, öğrencilerin önemli düzeyde kararsızlık ve belirsizlik düşünceleri içinde olduğu söylenebilir. Bu konuda yükseköğretim kurumları ile ilgili sektörün işbirliğine dayalı özendirici ve istihdam yaratıcı tedbirler alınarak bitkisel ve hayvansal üretimde mesleki eğitime, kalitesi artırılarak devam edilmelidir. Mezun öğrencilere kendi mesleklerini yapacakları ve doğrudan üretime katkı sağlayacakları olanaklar (kredi vb. gibi) sağlanmalıdır.

Kaynaklar

- Anonim (2017a). Meslek Seçimi, http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/38/13/281191/dosyalar/2013_09/30120755_yazmeslekseimindeyeteneklerinrol.doc, (Erişim Tarihi: 13.04.2017)
- Anonim (2017b). Meslek Seçiminin İnsan Hayatındaki Yeri ve Önemi, <http://www.turkpd.com/makale/mesleki-rehberlik/meslek-seciminin-insan-hayatindaki-yeri-ve-onemi.htm>, (Erişim Tarihi: 13.04.2017)
- Anonim (2017c). Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018, MEB 2014, (Erişim Tarihi: 11.04.2017)
- Anonim (2017d). Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'da Zincirlenmiş Hacim Olarak Tarım ve Türkiye, <http://www.tarim.gov.tr/SGB/Belgeler/Veriler/GSYIH.xlsx>, (Erişim Tarihi: 14.04.2017)
- Anonim (2017e). Maliye Bakanlığı, Yıllık Ekonomik Rapor-2015, <https://www.maliye.gov.tr/Documents/Yillik%20Ekonomik%20Rapor%202015.pdf>, (Erişim Tarihi: 14.04.2017)

- Avşar A, Üstün SR (2014). Ulusal İstihdam Stratejisi (2014–2023) Tarım Sektörü Raporu, 2014 Yılı II. Dönem, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, s:25.
- Aydoğdu MH, Mancı AR, Aydoğan M (2014). Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğrencilerinin Türkiye Tarımına ve Politikalarına Olan Bakış ve Algıları, Int. Per. For the Lang., Lit. and Hist. of Turkish, Volume 9/11: 63-77
- Özerbaş MA (2017). Dünyada mesleki ve teknik eğitim nasıl yapılıyor? <http://www.egitimtercihi.com/okul-gazetesi/13229-dunyada-mesleki-ve-teknik-egitim-nasil-yapiliyor.html>, Erişim Tarihi: 11.04.2017
- Özkurt İC (2016). Türkiye’de enflasyon hedeflemesi politikasını etkileyen etmenler; ekonometrik bir analiz, Balıkesir Üniv. Sos. Bil. Ens. Dergisi, Cilt: 19(35):431-453.
- Özüğür AK, Sarı HA, Gökdal Ö, Atay O (2016). Öğrencilerin Çine Meslek Yüksekokulu gıda ve tarım programları tercih nedenleri. ISVET 2016, 12-15 October, Sözlü Bildiri, Bildiriler Kitabı, 474-478, Çorum, Turkey.
- SAS (2015). SAS/stat software hangen and enhanced, SAS institute incorporation, USA.
- TOBB (2016). 72. Genel Kurul Ekonomik Rapor. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Tasarım ve Baskı: Gökçe Ofset, TOBB Yayın No: 2016/270, S:255
- Uçar C, Özerbaş MA (2013). Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki ve Türkiye’deki konumu, Eğ. ve Öğ. Araş. Dergisi, Mayıs 2013, 2(2): 242-253.
- Ulus L, Tuncer N, Sözen Ş (2015). Mesleki eğitim, gelişim ve yeterlilik açısından meslek yüksekokullarının önemi. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 168-185.
- Yeşilova A, Denizhan İnanç E (2016). Modeling mite counts using poisson and negative binomial regressions, Fresenius Env. Bulletin, 25(11):5062-5066.
- Yokuş İ (2017). Hayatımızdaki En Önemli Kararlardan Biri "Meslek Seçimi" <https://www.tedankara.k12.tr/index.php/pdr-den-bakis/item/111-hayatimizdaki-en-onemli-kararlardan-biri-meslek-secimi>. (Erişim Tarihi: 13.04.2017).